

Μετά την επιτυχία των αγωνιστικών διαδηλώσεων το καλοκαίρι του 1943 για τη Μακεδονία, το ελληνικό αντάρτικο ξεθάρρεψε. Τα σαμποτάζ πλήθαιναν, άρχισαν και οι μάχες. Οι Γερμανοί προχώρησαν σε αντίποινα. Ο άμαχος πληθυσμός κλήθηκε να πληρώσει την οργή τους. Όμως, οι εκτελέσεις μεγάλωναν το πείσμα, φούντωναν την αντίσταση. Για τους Γερμανούς, ήρθε η ώρα των ομαδικών εγκλημάτων. Στις 13 Δεκεμβρίου του 1943, μια γερμανική φάλαγγα απέκλεισε τα Καλάβρυτα. Όλοι οι άνδρες κάτοικοι ηλικίας 15 - 65 χρόνων συγκεντρώθηκαν στην πλατεία, στήθηκαν στον τοίχο κι εκτελέστηκαν ομαδικά. Πριν να φύγουν, οι Γερμανοί πυρπόλησαν την ηρωική κωμόπολη. Το έγκλημα επαναλήφθηκε στις 10 Ιουνίου του 1944. Αυτή τη φορά, στο Δίστομο, κοντά στη Λιβαδειά.

Μια γιγάντια γερμανική επιχείρηση εναντίον του ΕΛΑΣ εξελισσόταν στην περιοχή. Όμως, οι αντάρτες είχαν έγκαιρα αποσυρθεί. Οι Γερμανοί μπήκαν στην κωμόπολη κι απέκλεισαν τις εισόδους. ΕΛΑΣίτες δε βρήκαν. Ξέσπασαν στους αμάχους. Συγκέντρωσαν όλους τους κατοίκους στην πλατεία και ξεχώρισαν 114 άνδρες και 114 γυναίκες. Επειδή οι αριθμοί δεν τους έβγαιναν, ξεχώρισαν και είκοσι παιδάκια κάτω των πέντε χρόνων. Τους έστησαν στον τοίχο και τους εκτέλεσαν κατά ομάδες: Εκτός από τα μωρά, 45 παιδιά από πέντε ως είκοσι χρόνων, άλλους 111 από 20 ως 60 χρόνων και 42 υπερήλικες πάνω από 60 χρόνων. Το κεφαλοχώρι ξεκληρίστηκε.

Η απάντηση των ανταρτών ήρθε σκληρή. Στις 15 Ιουνίου, στο Βαλτέτσι, οι Γερμανοί χτυπήθηκαν και νικήθηκαν από τον ΕΛΑΣ σε τακτική μάχη. Στις 2 του Ιουλίου, στον κάμπο της Στυμφαλίας, ένα γερμανικό τάγμα που πήγαινε να κάψει τη σοδειά, έπεσε σε σύνταγμα του ΕΛΑΣ: Διαλύθηκε αφήνοντας 450 νεκρούς και 56 αιχμαλώτους, ενώ σκοτώθηκαν και 15 ταγματασφαλίτες κι άλλοι πέντε πιάστηκαν αιχμάλωτοι.

Στα κέρδη της μάχης ήταν και η απελευθέρωση είκοσι ομήρων καθώς κι ο οπλισμός που εγκαταλείφθηκε από τους Γερμανούς. Την ίδια μέρα, σε άλλο σημείο, ομάδα είκοσι Γερμανών έπεσε σε ενέδρα: Νεκροί οι 15, αιχμάλωτοι οι υπόλοιποι. Στις 9 του μήνα, αντάρτες έκαψαν

τους σιδηροδρομικούς σταθμούς Αιγείρας και Ακράτας. Στις 12, τους σταθμούς Λυγιάς, Λυκοποριάς, Πιτσάς και Δερβενιού κι ανατίναξαν τη γέφυρα της Αιγείρας. Στις 13, άρχισε η μάχη της Αμφιλοχίας που κράτησε δυο μέρες και κατέληξε σε τρομερή ήττα των Γερμανών. Από τότε, ο δρόμος για την Ήπειρο έκλεισε γι' αυτούς. Για την επικοινωνία τους, χρησιμοποιούσαν στο εξής τη θάλασσα.

Το φθινόπωρο, οι Γερμανοί έφευγαν από την Ελλάδα αφήνοντας απροστάτευτο τον συνεργάτη τους, από τον Απρίλιο του 1943 διορισμένο πρωθυπουργό Ιωάννη Ράλλη. Δικάστηκε σε ισόβια και πέθανε στη φυλακή, το 1946. Οι λοιποί κάθε είδους δοσίλογοι γλίτωσαν καθώς δεν δικάστηκαν ποτέ: Οι Άγγλοι ματαίωσαν τη δίκη σκοτώνοντας κόσμο στην πλατεία Συντάγματος, στις 3 Δεκεμβρίου του 1944, παραμονή της ημέρας που επρόκειτο να ξεκινήσει.

(Έθνος της Κυριακής, 9.6.2002) (τελευταία επεξεργασία, 5.5.2009)